

**ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา**

**Knowledge and Preventive Behaviors for Dengue Hemorrhagic
Fever Among Secondary School Students,
Watsothonwararamworawiharn School, Na Muang Sub-district,
Muang Chachoengsao District, Chachoengsao Province**

ศิรินันท์ คำสี*, ญาดา เรียมริมมะดัน

อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

*Email : Uengsang_swu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 200 ราย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson ' s correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง (0.57 ± 0.43) และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (2.16 ± 0.44) ซึ่งความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.21; p < 0.01$) อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ พบกลุ่มอายุ 10-14 ปี ที่มีอัตราการป่วยสูง ซึ่งผลการศึกษารายประเด็นพบว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

ระดับไม่ดี ได้แก่ ช่วงวัยที่เกิดโรคไข้เลือดออก แหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย และช่วงเวลาการกัดของยุงลาย ส่งผลให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ความรู้โรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกัน นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objective of this research was to study the knowledge and behavior that could prevent dengue hemorrhagic fever among secondary school students, at Watsothonwararamworawiharn school, Na Mueang sub-district Chachoengsao district Chachoengsao province. Research and the samples was specifically selected from 200 secondary school students of the academic year 2006. The questionnaire was used as a tool to collect data using the alpha coefficient of Cronbach with a confidence value equal to 0.69. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that students had knowledge about dengue fever in the medium level (0.57 ± 0.43) and preventive behaviors in the medium level (2.16 ± 0.44) and the knowledge about dengue fever was associated with dengue fever prevention behavior at a statistically significant level ($r = -0.21; p < 0.01$). However, during the outbreak of dengue fever in the area, the age group 10-of 14 year had high morbidity rates. The results of this study pointed to the need to inform students of all ages with knowledge about the diseases of the poor including the causes of dengue fever disease, mosquito larvae breeding grounds and mosquito bites duration. This may result in moderate knowledge preventive and behavior toward dengue hemorrhagic fever.

Keywords : Knowledge of dengue fever, preventive behaviors, students

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (dengue hemorrhagic fever ; DHF) เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (dengue virus) ซึ่งเป็น RNA virus มี 4 ชนิด (serotypes) เป็นโรคติดต่อที่มีความรุนแรง และมีความสำคัญทางสาธารณสุข โรคไข้เลือดออกเริ่มระบาดในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2501 ในเขตกรุงเทพมหานคร จากนั้นแพร่กระจายไปยังต่างจังหวัดในประเทศไทย⁽¹⁾ โรคไข้เลือดออกมียุงลายเป็นพาหะนำโรค ในประเทศไทยมี 2 ชนิด ได้แก่ ยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* และยุงลายสวน *Aedes albopictus* ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำฝน สภาพแวดล้อมจะทำให้ระยะเวลาในการเจริญเติบโตแตกต่างกัน ได้แก่ อุณหภูมิ และสายพันธุ์ของยุงลาย พบว่า ถ้าอุณหภูมิประมาณ 28-35 องศาเซลเซียส การเจริญเติบโตของยุงลายจากไข่ไปเป็นตัวเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 9-14 วัน แต่ถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส การเจริญเติบโตของยุงลายใช้เวลา 5-7 วัน และการที่มีฤดูหนาวที่สั้นลงจะทำให้อัตราการชุกชุมของลูกน้ำยุงลายเพิ่มมากขึ้น⁽²⁾

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทยระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2558 ถึง 12 ธันวาคม 2558 พบจำนวนผู้ป่วยรวม 131,647 ราย เสียชีวิต 148 ราย อัตราป่วย 202.15 ต่อประชากรแสนคน อัตราตาย 0.23 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.11 อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนของกลุ่มอายุที่สูงสุด ได้แก่ 5-14 ปี รองลงมา ได้แก่ 15-24 ปี จังหวัดที่มีอัตราป่วยสะสมสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง เพชรบุรี ราชบุรี อุทัยธานี และนครราชสีมา โดยมีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 628.07, 570.40, 496.85, 465.22 และ 454.56 ตามลำดับ ซึ่งระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2558 ถึง 12 ธันวาคม 2558 จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน สูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา นนทบุรี สมุทรสาคร และนครราชสีมา โดยมีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 54.97, 50.09, 42.47, 42.04 และ 36.81 ตามลำดับ⁽³⁾ โดยในจังหวัดฉะเชิงเทราตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 ถึง 20 ธันวาคม 2558 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวนทั้งสิ้น 2,337 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 333.427 ต่อแสนประชากร กลุ่มอายุที่พบสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 10-14 ปี อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 113.55 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 5-9 ปี และ 15-24 ปี อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 112.69 และ 87.05 ตามลำดับ อาชีพที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุด คือ รับจ้าง จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 143 ราย รองลงมาคือนักเรียน จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 126 ราย ตามลำดับ พื้นที่ที่มีอัตราป่วยมากที่สุด คือ อำเภอราชสาส์น คิดเป็น 371.22 ต่อแสนประชากร รองลงมาคือ อำเภอเมือง และ อำเภอพนมสารคาม เท่ากับ 322.41 และ 286.17 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ⁽⁴⁾

จากรายงานสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออก จะพบว่าเกิดในกลุ่มอายุ 10 - 14 ปี มากที่สุด เป็นกลุ่มอายุที่ยังมีการระบาดของโรคอยู่ทุก ๆ ปี การวิจัยครั้งนี้ จึงใช้ทฤษฎีความรู้และทฤษฎีพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ความรู้ต่อพฤติกรรม การป้องกันโรค ซึ่งผลการศึกษา

จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบายในการส่งเสริมป้องกันโรคโดยให้ความรู้และทักษะการปฏิบัติ ส่งผล
ทำให้อัตราการเกิดโรคในพื้นที่ลดลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนวัด โสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกัน
โรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง
อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา
2558 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาเฉพาะ
พฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออกเท่านั้น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 200 คน แบบเจาะจง ดำเนินงาน
วิจัยในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อคำถามแบบเปิดและปิดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ประวัติการ
เจ็บป่วยของนักเรียน ประวัติการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว วิธีการรักษาเมื่อป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก
และการรับรู้ข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก รวม 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ได้แก่ สาเหตุและการติดต่อ พาหะนำโรค อาการและ
อาการแสดงของโรค การวินิจฉัยโรค แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และการป้องกันและควบคุม จำนวน 20 ข้อ
คำตอบ 4 ตัวเลือก โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน⁽⁵⁾
เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.68 – 1.00 หมายถึง มีความรู้ระดับดี

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.34 – 0.67 หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.33 หมายถึง มีความรู้ระดับไม่ดี

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า ของ likert scale โดยประยุกต์มาใช้เพียง 3 ระดับ ถามเกี่ยวกับการป้องกันไข้เลือดออกด้วย วิธีทางกายภาพ ชีวิตภาพ และการใช้สารเคมี โดยเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด รวม 19 ข้อ และข้อกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือ การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ⁽⁶⁾ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน	≤1.33	หมายถึง	พฤติกรรมการป้องกันโรคระดับไม่ดี
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.34-2.67	หมายถึง	พฤติกรรมการป้องกันโรคระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	≥2.68	หมายถึง	พฤติกรรมการป้องกันโรคระดับดี

แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจิตใจชื่น ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความบกพร่องของแบบสอบถามและความเข้าใจในเนื้อหาให้ตรงวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ หลังจากนั้น นำข้อคำถามในส่วนของความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) เมื่อนำแบบสอบถามมาแปลผลแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.69

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทางชีวสังคม จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (n=200)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	110	55.00
หญิง	90	45.00
อายุ (ปี)		
11	2	1.00
12	73	36.50
13	119	59.50
14	6	3.00
การป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก		
เคย	32	16.00
ไม่เคย	168	84.00

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การเจ็บป่วยในครอบครัว		
เคย	34	17.00
ไม่เคย	166	83.00
การรักษาโรคไข้เลือดออก		
ซึ้อยามากินเอง	6	3.00
หาหมอคลินิก	30	15.00
หาหมอโรงพยาบาลรัฐ	164	82.00
การรับข่าวสาร		
หนังสือพิมพ์	8	4.00
เสียงตามสาย	4	2.00
โทรทัศน์	171	85.50
วิทยุ	1	0.50
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	16	8.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ทั้งหมดจำนวน 200 ราย โดยมีนักเรียนชายจำนวน 110 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.00 นักเรียนหญิงจำนวน 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.00 มีอายุเฉลี่ยมากที่สุด คืออายุ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมา อายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.50 อายุ 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.00 และอายุ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ นักเรียนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00 และไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกเลย จำนวน 168 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.00 สำหรับสมาชิกในครอบครัวเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกเลย จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.00 และไม่เคยเป็นโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 83.00 การรักษาเมื่อป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกรักษาโดยการไปหาหมอที่โรงพยาบาลรัฐมากที่สุดจำนวน 164 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.00 รองลงมา คือ ไปหาหมอที่คลินิกจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.00 และซึ้อยามากินเองจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ การรับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดที่นักเรียนได้รับส่วนมากมาจากการดูโทรทัศน์จำนวน 171 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.50 รองลงมาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.00 หนังสือพิมพ์จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.00 เสียงตามสายจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.00 และวิทยุจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก (n=200)

ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก	$\bar{x}$	SD	ระดับความรู้
1. อาการสำคัญของผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก	0.70	0.45	ดี
2. ช่วงวัยที่เป็นโรคไข้เลือดออกมากที่สุด	0.22	0.41	ไม่ดี
3. ยุงที่เป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก	0.95	0.22	ดี
4. ฤดูที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกมากที่สุด	0.80	0.40	ดี
5. การติดต่อของโรคไข้เลือดออก	0.58	0.49	ปานกลาง
6. แหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายที่สำคัญ	0.25	0.43	ไม่ดี
7. เวลาที่ยุงพาหะของโรคไข้เลือดออกออกหากิน	0.20	0.39	ไม่ดี
8. ยุงที่เป็นพาหะของโรคไข้เลือดออกชอบอาศัยภายในบ้าน	0.70	0.45	ดี
9. แหล่งน้ำที่ยุงเป็นพาหะของโรคไข้เลือดออกชอบวางไข่	0.65	0.47	ปานกลาง
10. เชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคไข้เลือดออก	0.44	0.49	ปานกลาง
11. อันตรายของโรคไข้เลือดออก	0.62	0.48	ปานกลาง
12. การปฏิบัติตัวเมื่อสงสัยว่าจะเป็นโรคไข้เลือดออก	0.85	0.35	ดี
13. ผู้วิจัยปฏิบัติได้ถูกต้องที่เกี่ยวกับการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก	0.84	0.36	ดี
14. ผู้ที่มีหน้าที่รณรงค์การป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน	0.70	0.45	ดี
15. วิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนที่เหมาะสม	0.70	0.46	ดี
16. ปลายทางนกยูงมีประโยชน์ช่วยในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย	0.64	0.48	ปานกลาง
17. วิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลาย	0.28	0.45	ไม่ดี
18. ทรายอะเบท(ABATE)เป็นสารเคมีที่มีประโยชน์และโทษ	0.53	0.50	ปานกลาง
19. วิธีการป้องกันการระบาดของโรคไข้เลือดออกภายในบ้านเรือน	0.31	0.46	ไม่ดี
20. การควบคุมลูกน้ำยุงลายทางกายภาพ	0.55	0.50	ปานกลาง
ภาพรวม	0.57	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ภาพรวม เท่ากับ (0.57 ± 0.43) โดยความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยุงพาหะอยู่ในระดับที่ดี (0.95 ± 0.22) รองลงมา คือ การปฏิบัติตัวเมื่อสงสัยว่าจะเป็นโรคไข้เลือดออก มีความรู้อยู่ในระดับดี (0.85 ± 0.35) และความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เวลาที่ยุงพาหะของโรคไข้เลือดออกออกหากิน มีความรู้อยู่ในระดับไม่ดี (0.20 ± 0.39) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง (n=200)

พฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. เมื่อสมาชิกในครอบครัวป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกควรแนะนำให้ไปพบแพทย์	2.68	0.58	มาก
2. มีการอธิบายแนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่สมาชิกในครอบครัว	2.23	0.65	ปานกลาง
3. ปิดปากภาชนะเก็บน้ำด้วยตาข่ายสีเขียวเพื่อป้องกันยุงลายมาวางไข่	2.28	0.71	ปานกลาง
4. ซ่อนลูกน้ำทิ้งในโอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ และบ่อซีเมนต์	2.09	0.75	ปานกลาง
5. เปลี่ยนน้ำในแจกันดอกไม้ พลุต่าง และศาลพระภูมิ ทุก 7 วัน	2.23	0.76	ปานกลาง
6. กำจัดลูกน้ำโดยเติมน้ำเดือดจัด ๆ ลงในถ้วยหรือขวดกับข้าวก้นมด	2.00	0.76	ปานกลาง
7. สมาชิกในครอบครัว ช่วยกันคว่ำภาชนะที่มีน้ำขังบริเวณรอบ ๆ บ้าน	2.11	0.74	ปานกลาง
8. เลี้ยงปลาหางนกยูงในโอ่งน้ำใช้และบ่อซีเมนต์	2.14	0.79	ปานกลาง
9. ใส่แบคทีเรียในโอ่งน้ำใช้ บ่อซีเมนต์ และภาชนะที่ขังน้ำ เพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย	1.94	0.76	ปานกลาง
10. ใส่ทรายอะเบท ในโอ่งน้ำใช้ บ่อซีเมนต์ ภาชนะที่ขังน้ำ	2.02	0.77	ปานกลาง
11. สมาชิกในครอบครัว ช่วยกันกำจัดเศษขยะ ที่มีน้ำขัง บริเวณ รอบ ๆ บ้าน โดยการเผา ฝังหรือทิ้งลงในถังขยะที่จัดไว้	2.20	0.72	ปานกลาง
12. ใส่เกลือ ผงซักฟอก น้ำส้มสายชู ในถ้วยหรือขวดกับข้าวก้นมด ทุก 7 วัน	2.07	0.77	ปานกลาง
13. ปิดฝาโอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ทุกครั้งที่เปิด	2.46	0.68	ปานกลาง
14. ใส่มะกรูด ปูนแดง ลงในโอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ บ่อซีเมนต์ และภาชนะน้ำขัง	1.89	0.75	ปานกลาง
รวม	2.16	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการป้องกันภาพรวม เท่ากับ (2.16 ± 0.44) โดยพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรครายข้อ พบว่า เมื่อสมาชิกในครอบครัวป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ควรแนะนำให้ไปพบแพทย์อยู่ในระดับดี (2.68 ± 0.58) รองลงมา คือ ปิดฝาโอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ทุกครั้งที่เปิด อยู่ในระดับปานกลาง (2.46 ± 0.64) และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ใส่มะกรูด ปูนแดง ลงในโอ่งน้ำดื่ม น้ำใช้ บ่อซีเมนต์ และภาชนะน้ำขัง (1.89 ± 0.75)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก
ของกลุ่มตัวอย่าง (n=200)

ตัวแปร	พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก	
	r	p-value
ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก (0.57±0.43)	-0.21*	<0.01*

*p-value <0.01 *(r) Pearson correlation

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มอย่างมีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค (r=-0.21;p<0.01)

สรุปและอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 11-14 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก แต่สมาชิกในครอบครัวเคยเป็นโรคไข้เลือดออก มีการรับข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออกจากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง (0.57±0.43) สอดคล้องกับการศึกษาของ Suwanbamrung et al.⁽⁷⁾ “ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อไข้เลือดออกในนักเรียนระดับประถมศึกษา:สำรวจความรู้พื้นฐานของนักเรียนเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและดัชนีลูกน้ำยุงลายในภาคใต้ของประเทศไทย” ผลการศึกษา พบว่านักเรียนขาดความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ในหัวข้อ 1) เวลาที่ยุงพาหะของโรคไข้เลือดออกออกหากิน (ร้อยละ 27.1) และ 2) วิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายที่ใช้น้ำขี้เถ้า (ร้อยละ 35.6) อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งบุคคลจะเกิดการเรียนรู้นั้นจะได้จากประสบการณ์แล้วจัดระบบโครงสร้างความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพจิตวิทยา ความรู้จึงมีความจำเป็นที่สอดคล้องกับสภาพจิตใจ และที่สำคัญความรู้ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรม⁽⁸⁾

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง (2.16±0.44) สอดคล้องกับการศึกษาของ จรรย์ศรี วันเพ็ญ⁽⁹⁾ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ปานกลาง แต่ยังคงขาดความเข้าใจและแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ จึงไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจากทฤษฎีการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคนั้นมีความสัมพันธ์กับความรู้และการรับรู้การเกิดโรคที่ส่งผลทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=-.210$; $p<0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของกุนนิดา ยารวง⁽¹⁰⁾ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 จากการศึกษาของ Harapan et al.⁽¹¹⁾ ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสไข้เลือดออกในหมู่ ชาวอาเจะห์ประเทศอินโดนีเซีย: การศึกษาแบบตัดขวาง” พบว่าทฤษฎีความรู้(knowledge, attitude and practice ; KAP) ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญ ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานสุขศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไป และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมของนักเรียน จึงสรุปได้ว่าผลการศึกษาค้นคว้าสนับสนุนทฤษฎีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม (KAP) โดยพบว่า ความรู้ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก⁽⁷⁾ ซึ่งปัญหาสุขภาพความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติ (KAP) ระบาดวิทยาทางเศรษฐกิจและสังคม และประชากรศาสตร์ ปัจจัยของประชากรมีบทบาทสำคัญในทั้งสองปัจจัยระบาดของโรคไข้เลือดออก⁽¹²⁾

ข้อเสนอแนะ

ควรมีแนวทางและมาตรการจัดกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยเน้นประเด็นหัวข้อที่นักเรียนยังขาดความรู้ เช่น ช่วงเวลาการกัดของยุง การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ รวมถึงส่งเสริมการรับรู้ความรุนแรงที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน เพื่อลดจำนวนยุงพาหะนำโรคและลดอัตราการอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกที่จะเกิดขึ้น โดยเน้นจากองค์กรชุมชน ได้แก่ โรงเรียน หน่วยงานสาธารณสุข แกนนำชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการระบาดของโรค

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ ครูประจำชั้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโสธรวราราม วรวิหาร ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ไข้เลือดออกชุกชุมกว่า 100 จังหวัด สถานการณ์โรคไข้เลือดออก [อินเทอร์เน็ต]. 2555. [เข้าถึงเมื่อ 4 มกราคม 2557]. เข้าถึงจาก: <http://denguechikungunya.blogspot.com>
2. Guo C, Zhou Z, Wen Z. Global epidemiology of dengue outbreaks in 1990–2015: A systematic review and meta-analysis. *Front Cell Infect Microbiology*. 2017;7:317.
3. กระทรวงสาธารณสุข สำนักโรคติดต่อที่นำโดยแมลง. สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทยปี [อินเทอร์เน็ต]. 2558. [เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2558]. เข้าถึงจาก: http://www.thaivbd.org/n/uploads/file/file_PDF/Dengue/2559/DHF%2048.pdf
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มงานควบคุมโรค. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา [อินเทอร์เน็ต]. 2559. [เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2560]. เข้าถึงจาก: http://www.cco.moph.go.th/cco24/5.2_1.pdf
5. บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์ ; 2549.
6. วิเชียร เกตุสิงห์. ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. *ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา*. 2538;8(3) 8-11.
7. Suwanbamrung C, Promsupa S, Dungsing T, Tongjan S. Risk factors related to dengue infections in primary school students: Exploring students' basic knowledge of dengue and examining the larval indices in southern Thailand. *Infect Public Health*. 2013;6,347-57.
8. สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม [อินเทอร์เน็ต]. 2533 [เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2558]. เข้าถึงจาก: <http://www.Novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>
9. จรัสศรี วันเพ็ญ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550.

10. กุลนิตา ยารวง. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. [วิทยานิพนธ์]. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา; 2555.
11. Harapan H, Rajamoorthy Y, Anwar S, Bustamam A, Radiansyah A, Angraini P, et al., Knowledge, attitude, and practice regarding dengue virus infection among inhabitants of Aceh, Indonesia: a cross-sectional study. *BMC Infectious Disease*. 2018;18(1):96.
12. Udayanga L, Gunathilaka N, Iqbal MCM, Pahalagedara K, Amarasinghe US, Abeyewickreme W. Socio-economic, knowledge attitude practices (KAP), household related and demographic based appearance of non-dengue infected individuals in high dengue risk areas of Kandy District, Sri Lanka. *BMC Infectious Diseases*. 2018;18:88.